

Věnováno všem mým milým kolem mě

Eva Prchalová
Cesta svatým Vít-ahem

Kniha vychází jako 64. svazek umělecké edice Modrý slon,
a to za laskavého přispění Ministerstva kultury České republiky.

Veškerá práva vyhrazena © Meander - Ivana Pecháčková, 2013
© Eva Prchalová, 2013
Illustrations © Lela Geislerová, 2013
Epilogue © Dora Kaprálová, 2013

ISBN 978-80-87596-32-6
www.meander.cz

I.

Amos a Vilém jsou bratři

„Nepřipadá ti divný, že naše máma a táta byli taky malý děti?“ zeptal se Amos Viléma, když večer leželi každý ve své posteli v jejich společném pokoji. Vilém byl Amosův mladší bratr, už pořádně ospalý, ale za nic na světě by to nepřiznal. Amosovi se chtěl ve všem vyrovnat, chtěl mít stejné ponožky, stejné porce jídla a být tak dlouho vzhůru jako on. Kousal se do ruky, aby neusnul.

„Malý děti?“ uchichtl se Vilém, jako kdyby si tuhle možnost nikdy nepřipouštěl. „Maminka možná, ale táta těžko.“

„Samozřejmě že byli malí,“ přerušil ho Amos nervózně. „A před tím nebyli vůbec, než se narodili jako mimina. Malý mimina, který nic neuměj, jen čučet.“

„A řvát,“ dodal Vilém. Vzpomněl si totiž na všechna protivná mimina, která měl tu čest potkat.

„Řvát samozřejmě. To je v tom věku normální. Ty sám jsi řval jako tur.“

Amos dobře věděl, že se to Viléma dotkne. Dělal mu dobře, když se mu podařilo bratra vyprovokovat. Ostatně, nebylo to nic těžkého.

„Neřval jsem jako tur. Tur je blbost.“

„Ale řval. Jako stádo turů. Ležel jsi rozplácly na zádech v kočárku a díval ses na břechťan.“

„Nedíval jsem se na břechťan. Nikdy!“

„Ale díval. Máma tě vždycky natočila s kočárem k břechťanu. Říkala, že tě pohled na něj rozptýlí a nebudeš se nudit. Ale ty ses nudil, a tak jsi řval. Měl jsi na sobě světlo modrý dupačky s obrázkem veverka. Byl jsi rudý od toho řevu jako řepa.“

Vilém vzal polštář a mrštil jím po Amosovi.

„Byl jsi rudý a zpocený a nechtěl jsi ležet. Chtěl jsi sedět, ale nešlo ti to, zatínal jsi svaly, jak ses snažil, a vypadal jsi přitom jako stará pouštní želva.“

„Pouštní želva? To těžko. Má jenom čtyři prsty, a já mám pět!“

Vilém byl sice ještě malý, skoro o pět let mladší než Amos, kterému bylo třináct, ale o přírodě toho věděl hodně.

„Vypadal jsi jako pouštní želva a konec!“ shrnul to Amos.

Vilém měl nejbliž po ruce světelný glóbus na poličce nad postelí, dárek k letošním Vánocům. Matným světlem skrze moře a kontinenty zpříjemňoval večerní atmosféru v pokoji. Chňapnul po něm a výhružně se napřáhl, prudkým pohybem vytrhl šňůru ze zásuvky a v pokoji se rozhostila tma.

Amos toho bleskově využil a změnil polohu.

Vilém stál na posteli, ve tmě, se zhasnutým glóbusem v ruce a myslel na to, co ho učila maminka. Ať zavře oči a počítá hvězdy na obloze, která se před ním otevírá.

Některé hvězdy blikaly a rytmicky pulsovaly, ozařovaly vesmír široko daleko. Vilém věděl, že chtějí být spočítány. Když některou spočítal, vyhasla a mohla odpočívat.

Osvobozoval už patnáctou unavenou hvězdu, která ale nečekaně zazářila ještě víc, a on si musel dát ruku před oči, jak ho její bledé světlo oslepovalo. A potom ho něco zabořilo. Došlo mu, že to ne hvězda tolik svítí, ale lustr v pokoji, a táta, že ho drží pevně za rameno.

Už se zase zlobil.

I máma se často zlobila.

Když byl Vilém menší, vynucoval si, aby byla pořád šťastná. „Mluv na mě hezky, mami. A usmívej se!!! Usmívej se hodně a hned.“

Ale mámě se někdy nechtělo. „Budu se usmívat, až na to budu mít chuť. A až budu mít důvod,“ říkala a mračila se dál.

Ale Vilém se s tím nechtěl smířit. Stoupal si na židli, věšel se jí na krk a snažil se natáhnout jí kout-

ky úst do úsměvu. Nebo se na ni s Amosem vrhali spolu. Jeden ji držel hlavu a druhý jí natahoval koutky. Někdy ta jejich urputnost byla tak směšná, až se máma nakonec rozesmála.

Kdo je svatý Vít?

Dům, ve kterém bratři s rodiči bydleli, měl šest pater. Jejich byt byl až úplně nahoře. Z oken viděli na střechu protějšího domu. Od rána do večera se na ní procházeli holubi. Vykračovali si sebejistě po okraji střechy a nevypadalo to, že by je trápila závrať.

Ten, kdo umí létat, nemusí se bát, že spadne.

To těm ptákům často Amos s Vilémem záviděli, tuhle životní výhodu. Nemuset tak chodit dveřmi a vždycky jen vyskočit z okna a být dole.

Rádi by si taky tak vykračovali po parapetu nebo okapové rouře.

Rádi by občas seděli na televizní anténě a dívali se do dálky.

Rádi by se vznesli a letěli. Letěli daleko, až do ztracena, kde je to nové a neznámé.

Bylo toho dost, co by rádi dělali, ale nemohli.

Aspoň že byl v domě výtah. To snad trochu, i když opravdu jen trochu, mírnilo nešťastný fakt, že nemají výhody létavého ptactva. Plynule a lehce stoupali a klesali výtahem nahoru a dolů, stačilo jen zmáčknout knoflík.

Dřív žili v domě, kde výtah nebyl. Těch 60 prošlapaných schodů k jejich bytu dost nenáviděli. Dolů se dalo jezdit po zábradlí, ale dostat se nahoru vždycky znamenalo zbytečně vyčerpání spousty energie.

V novém domě ale výtah byl, šetřil jejich energii, sloužil a neodmlouval.

Hned si ho oblíbili natolik, že ho chtěli oslovovat důstojně. A tak mu dali jméno. Vybrali mu vznešené jméno Vít. Nebýt gramatické komplikace s -í/-ý, mohl své jméno obsahovat ve svém názvu. Později, když jejich vděčnost k němu rostla, ho nazvali výtahem svatého Víta.

Byl to nový, moderní výtah z nerezů se strohým a výsostně funkčním designem. V sympatiích k němu se bratři výjimečně shodli. Vlét do něj to-

tiž znamenalo překonat jistý druh strachu a prožít pokaždé malé dobrodružství.

Když ráno odcházeli společně do školy, přivolat svatého Víta byl rituál. Poslušně přijel a čísi neviditelná ruka zasunula dveře do boku. Za nimi vzápětí zmizela stěna z kouřového skla. Nastoupili a dveře se opět zasunuly s šumivě vlídným, mechanickým zvukem. Na dveřích nebyla žádná klika, nic, čím by si mohli jen tak otevřít. Byli uvězněni, zcela bezbranní, odkázaní na domněnku, že moderní technice se dá beze zbytku důvěřovat.

Amos se tím moc nezatežoval. V nasvíceném zrcadle, které tvořilo část jedné stěny, zkoumal svoji pleť. Sklesle počítal přírůstky množících se akné pupínků. Upravoval si vlasy tak, aby se co nejdříve rozprostíraly na jeho čele a zároveň padaly do oka. Účes, který vyžadoval tolik úsilí, měl vypadat, jako by si vlasy jen tak ve spánku přeležel a ráno neučesal. Bylo to velmi rafinované.

Vilém zrcadlo zatím ignoroval, o to víc vnímal těch pár vteřin izolace v neprodyšně utěsněném prostoru, než se dostali do přízemí. Postupně si začínal zvykat, ale prvních pár jízd stál v kabině strnule, ani nedutal a celým tělem se mu šířilo šimravé napětí a skoro až posvátná bázeň.

„Amosi?“ šeptal a snažil se působit uvolněně. „Co když se to zasekne?“

„Co?“ Amos si zaťukal prstem na čelo. „Proč by se to mělo zasekávat, posero?“

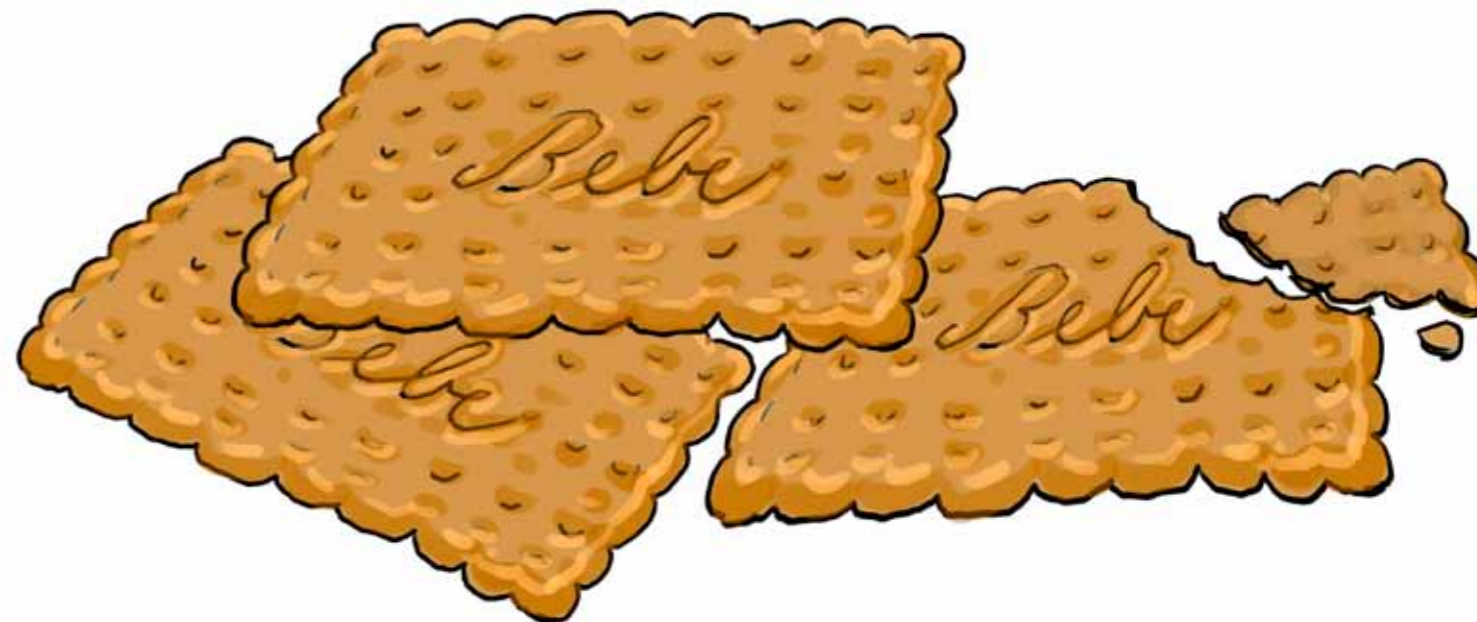
„Když se to zasekne, tak nás odtud nikdo nevydoluje,“ přemýšlel dál nahlas Vilém a cítil, jak mu po zádech stékají krůpěje potu.

Připadalo mu vždycky jako zázrak, když výtah dole opravdu zastavil, otevřel se a oni mohli vystoupit.

Někdy se špatně vyspal a ráno neměl náladu. To si potom netroufal jet a šel raději pěšky. Byl toho názoru, že člověk musí být v určitém speciálním rozpoložení, aby mohl něco tak nebezpečného, jako je cesta moderním výtahem, zvládnout. Byla to přeci jízda volným pádem skrz celý vysoký dům. Mezi tím a blouděním vesmírem v kosmické raketě nebyl až tak velký rozdíl.

Ohraničený prostor, který se zčistajasna oddělil od skutečnosti a řítit se kamsi tmou, do neznáma.

Bál se i o Amose, který se mu vysmíval s chtěl jet sám. „Co když se to dnes nějak zvrtně?“ myslel

6

7

si Vilém a přesvědčoval bratra, aby s ním seběhl těch šest pater pěšky. Někdy se mu to podařilo, když ho nalákal na závod. Amos závodil rád, zvláště při reálných šancích na vítězství.

Výtah se dal poslat dolů sám, nemuseli do něj vůbec nastoupit. Bylo potřeba jen zmáčknout spodní knoflík. Oba náramně bavilo soupeřit se svatým Vítem, kdo bude dole dřív. Ne jen tak, s výtahem, ale s něčím, co se jeho prostřednictvím transportovalo dolů. Hráli si, že to tam teleportují.

Nejdřív to byly aktovky, čepice nebo třeba žvýkačka. Později posílali dolů některé části svého těla. Vlas, ustřížený nehet, řasu, zaschlý sopel, odloupený strup a měli z toho legraci, že je něco z nich později, nebo naopak dřív v přízemí než oni sami.

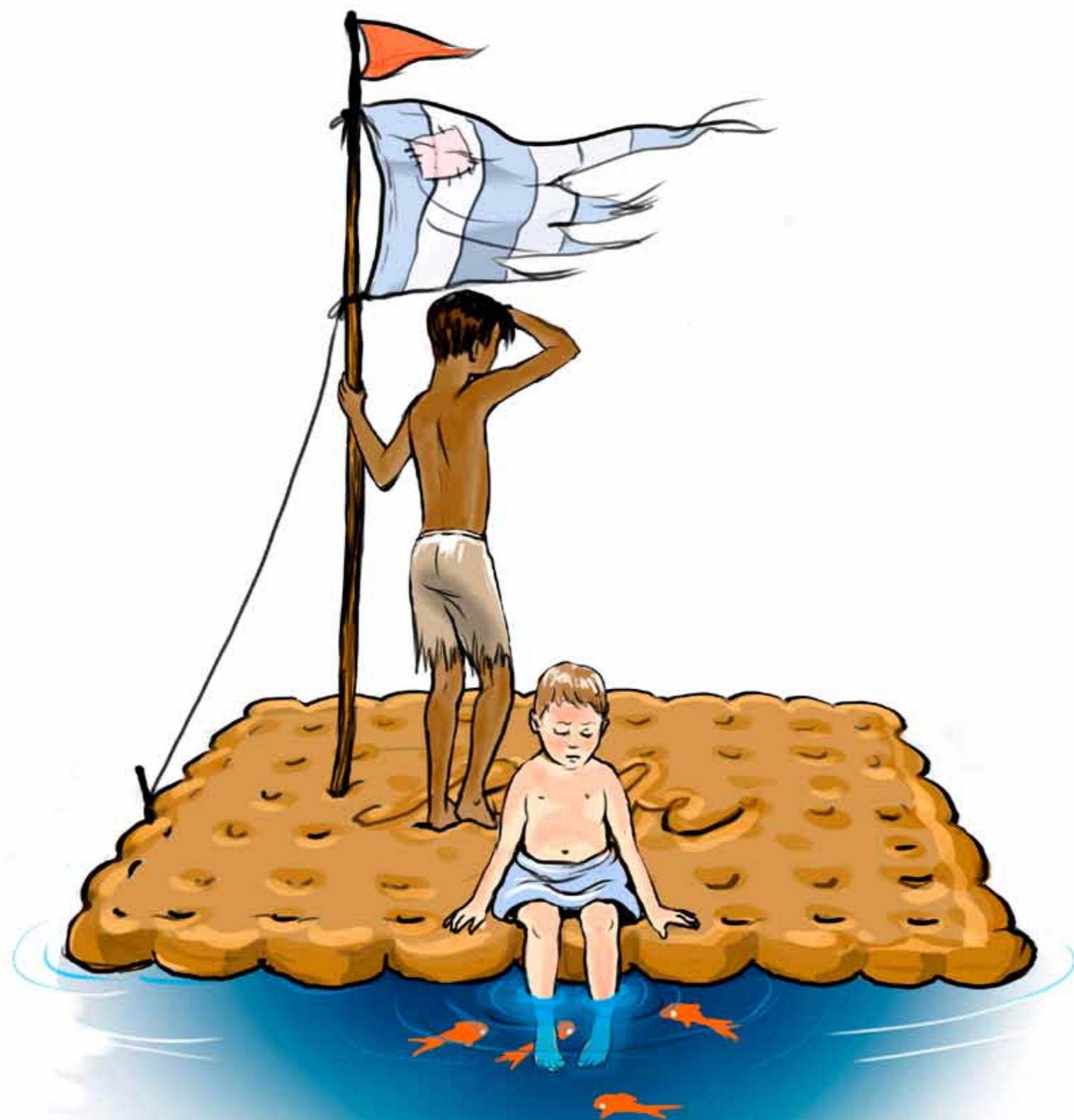
Když je i tohle omrzelo, přišel Vilém s nápadem posílat dolů slova, která před tím do kabiny zařvali, nebo celé věty, kterým nikdo nerozuměl, jen oni sami.

Kouzelné sušenky a svět představ jako svět možností

„Nechroupej tak nahlas,“ napomenul Amos Viléma, když zase večer leželi každý ve své posteli a při maminciných kontrolách předstírali, že spí. Nejenom že nespali, ale pod polštářem měli každý tři rozdrobené sušenky, které si tajně nakradli v kuchyni, když šli jakože na záchod.

Amos měl před spaním vždycky největší chuť na sladké. Hned, jak si vyčistil zuby, už cítil, že to na něj přichází.

Dřív si kradl jen pro sebe, ale Vilém na to většinou přišel, žaloval a bylo zle. Amos pochopil, že jeho záměrům poslouží diplomacie, kterou může uplatnit vůči bratrovi, a že se mu tisíckrát vyplatí. Udělal z Viléma špiona, který hlídá, jestli někdo nejde, když se sušenky kradou. Svojně je potom ve tmě pojídali a představovali si spoustu věcí.

Že jsou trosečníci na opuštěném ostrově a tři sušenky jsou jediné jídlo, které zachránili z potěpějící se lodi. Že jsou bývalí profesoři jaderné fyziky, ze kterých se stali bezdomovci, co mají dohromady jeden kabát a spí zabalení v novinách, a ty tři sušenky si vyžebřali po celém dni žebrání na přímém slunci.

Nebo že jsou to sušenky, po kterých se promění v opice a budou skákat až šest metrů, vymyslel Vilém. Amos nad tím ohrnul nos a přišel s tím, že jsou to kouzelné klonovací sušenky, po kterých se rozmnoží a budou mít své klony. Ty za ně budou chodit do školy a uklízet a oni sami nebudou muset dělat nic, co je nebude bavit.

Vilémovi by se líbilo, kdyby za něj někdo chodil do školy, ale potom si představil, jak je ještě někde jednou a potkává se, a z toho mu naskočila husí kůže.

Že jde třeba na záchod, otevře dveře a už tam sedí on sám a kouká se na něj svýma očima. Nebo že máma objímá a hladí po vlasech někoho, kdo je on, a přitom není, ale to máma neví a on to musí snášet, aby se nic neprozradilo. Nebo že se chce jet s tátou projet na kole, ale táta už s ním na kole odjel, a přitom ho tady nechal.

Při takové úvaze přestala Vilémovi sušenka chutnat, úplně mu, jak se říká, zhořkla na jazyku.

Vrátil se ke svému nápadu s opicí. Tou by se stal rád, aspoň na jediný den. Taková opice může skákat, řvát, válet se po zemi, koukat do blba, šťou-rat se v nose a vyplazovat jazyk a vždycky jí to projde. Kdežto on, sotva se trochu uvolní, hned je zle.

Řekl Amosovi, že už chce spát, ale ještě dojedl poslední kouzelnou sušenku a stal se opicí, chlupatou rozvernou opicí, která klátí rukama a šimrá se na hlavě. Když se směje, koulí očima, otevírá pusku a odhaluje velké růžové, skvrnitě dásně se žlutými zuby, které si nemusí čistit. Ocas obtočil kolem štíhlé větve jakéhosi tropického stromu, jehož široká koruna byla nekonečně vysoko... Visel hlavou dolů a houpal se, celý prales kolem něj, vzhůru nohama se houpal a houpal, až milý Vilém spokojeně usnul.

Amos se sice celou dobu tvářil, že pořád rozvíjí svůj nápad s klonem, ve skutečnosti si při poslední sušenke tajně přál něco jiného. Kdyby opravdu byla kouzelná, to by bylo! Nemusel by čekat, úmor-

ně se pachtit s celým tím zdouhavým procesem, kterému se říká dětství. Sníst tak sušenku a být konečně úžasným, uhrančivým dospělým. Už se nemůže dočkat toho úspěšného sympatáka. Ležerně pomačkaná košile a rozepnuté sako... Sedí někde v kavárně, třeba v Paříži, nohu přes nohu, pije kafe, čte noviny a přemýšlí o něčem uměleckém. Když bude chtít, může tak sedět celý den. Záleží jen na něm, jak se rozhodne. Ó já, už aby to bylo.

Praktické využití světových dnů

Byl červen, slunce žhnulo a v bytě bylo horko jako v sauně.

Vilém byl doma sám a nudil se. Tak rád by šel někam na plovárnu, ale rodiče byli ještě v práci a Amos taky nebyl doma. Měl ho sice hlídat, jako obvykle, ale na lísteček v kuchyni napsal vzkaz:

„Je Světový den dárců krve, a proto je mojí povinností jít darovat krev.“

To bylo jeho. Na zneužívání mezinárodních dnů měl patent.

Vilém měl na něj vztek. Amos měl velký barevný kalendář, ve kterém se psalo spoustu věcí - kdy je úplněk a kdy novoluní, co se má kdy jíst a kdy se má držet půst. Kdy se mají stříhat nehty a kdy vlasy, kdy se má sázet kapusta a kdy sportka. Moc tomu nerozuměl, a pokud ví, ani Amos se tím nijak neřídil. Kromě křestních jmen tam taky byly pod každým dnem zaznamenány všelijaké svátky a mezinárodní dny něčeho a ty, jak se ukázalo, bylo výhodné znát.

Poprvé byl Amos prostě jen velkomyslný. Prohlížel si ráno kalendář a zapisoval si do něj v šifrách svoje tajnosti. Docela náhodou si všiml, že je právě Mezinárodní den neslyšících. Vzpomněl si na pána z druhého patra, který často pokuřoval v okně a mával na něj, když se vracel ze školy. Měl silné ruce s krátkými prsty a dělal s nimi takovou ladnou pantomimu. Virtuózně baletil od cigaret zažloutlýma, baculatýma rukama a přitom se usmíval. Amos většinou nepochopil, co mu chce říct, i tak se ale považoval, díky těmto důvěrnostem, za jeho přítele.

Když se v kalendáři dozvěděl, že dnešní den je pro pána z druhého patra významný, zachtělo

se mu ho potěšit. Vybral jednu z máminých pelar-gónií za oknem, zaštrachal v psacím stole, až našel nepopsanou pohlednici s Formulí 1. Úhledně na ni napsal přání a svezl se svatým Vítem do druhé-ho patra.

Otevřela mu slyšící paní neslyšícího pána. Po-žádal ji, aby vyřídila přání a předala květinu a po-hlednici. Odkudsi zezadu se vyloupl i pán, stydlivě se schovával za věšák s kabáty.

Dojatě pozvali Amose dál. Seděli potom v ku-chyni a Amos se směl pána, který se jmenoval Blažej, ptát skrze jeho ženu na některá slova ve znakové řeči. Třeba slovo guláš, čocka s párkem, mikročip, skelná vata nebo učitelka. Na slovo učitelka ještě Amos vymyslel další, výstižnější vari-anty.

Ještě ten večer navštívila paní Hlásková (tak se slyšící paní jmenovala) jejich rodiče. Chválila Amose a potom se rozplakala. Přiznala se, že ještě nikdy svému muži na Mezinárodní den neslyšících nepopřála, protože ani nevěděla, že takový den existuje.

Vilém vzpomínal, jak u nich paní stála v předsí-ni s velkou tabulkou čokolády, kterou si Amos hrdě odnesl do pokoje, kde ji na posezení celou snědl. Vilémovi dal, po dlouhém naléhání, dvě (opravdu jenom dvě!!!) kostičky a staniol, aby si z něj mohl dělat náboje do flusačky.

Mezinárodní a světové dny si Amos prostě za-miloval. Uměl z nich vytěžit a vyždímat, co se dalo. Vilém mu to jen tiše záviděl.

Ke Dni otců přinesl tátovi kravatu. Ten zjhl, po-plácá Amose přátelsky po rameni a odpustil mu třídní důtku, za kterou ho chtěl původně potrestat. Různé průsery si nechával na Den tolerance nebo Den matek.

„Den rodiny“ se taky hodil. Zavedl novou tra-dici a zval na odpolední čaj dědu, babičku a další příbuzné, kteří vždycky přihodili „něco“ do kasič-ky. Taky Světový den spoření měl rád.

Ve škole potom organizoval oslavu Dne učite-lů, čímž dosáhl toho, že se ten den neučili. Některé mezinárodní dny zneužíval, aby mohl jít ven sám a nemusel doma hlídat Viléma, jako třeba dnes.

Díky němu se Vilém i rodiče dozvěděli, že exis-tují tak podivné svátky jako třeba Mezinárodní dny biologické různorodosti nebo Světový den popu-

lace, laboratorních zvířat, ptačího zpěvu a Africký den informací nebo taky třeba Světový den lid-ských sídel, pozdravů a léčby zvukem.

Vilém byl doma sám, hrozně se nudil a měl příšerný vztek na Amose. Při bedlivém prohlížení kalendáře navíc zjistil, že 14. června, tedy den, kdy kromě dárců krve má svátek Roland, byl už včera, dnes bylo 15. a to znamenalo, že bratr si ke všemu dovolil zneužít už „prošlý“ svátek. Taková drzost!

Vilém otráveně bloumal po bytě, pozoroval na protější střeše holuby, kteří si vykračovali po úzkém můstku spojujícím dva komíny sem a tam, tam a sem. Bylo to dost stereotypní, ale lepší než nic. Byli to živí tvorové a jejich přítomnost Viléma uklidňovala. Díky nim se necítil tak opuštěný.

Vypil kakao, přečetl článek v dětském časopi-se o nejvzácnějších opičkách světa, které se jme-nují Lvíčkové a žijí na západním pobřeží Brazílie. Potom už opravdu nevěděl, jak by se zabavil. To by bylo, mít takovou opičku doma! Lvíčka nebo kotula veverovitého. Amos by si mohl nepřetržitě slavit Světový den uprchlíků a rady a ani by mu nechyběl.

Cesta do neznámých hlubin a zpět jako důkaz, že jezdit výtahem není jen tak

Ale lvíčka černolícího ani zlatohlavého neměl – byl to konec konců ohrožený druh – musel si nějak pomoci sám. Měl zakázáno chodit ven bez dozo-ru, ale rozhodl se, že půjde aspoň na chvíli před dům, aby se rozptýlil.

Nikdy nejezdil svatým Vítem sám. To opravdu nikdy. Ale dnes to zkusí, protože se mu nechce v tom horku chodit po schodech a zbytečně se unavovat. Bude to bobřík odvahy, a když to doká-že, napíše si potom doma diplom a sám si ho ve-čer slavnostně předá.

Nastoupil do výtahu. V zrcadle se polekal své-ho bledého obličeje. „Ahoj, Viléme,“ řekl, „nebuď posera a jed!“

Ale byl posera a v těle ho všechno brnělo, jak tam tak stál. Už se chystal, že radši vystoupí, když se dveře i sklo zasunuly a výtah se rozjel.

1
0

